

Flerårigt arbejdsprogram for EEA 1999-2003 – en kort oversigt

Indledning

Det Europæiske Miljøagentur blev oprettet med henblik på at støtte Fællesskabets miljøpolitik og fremskridtet mod en bæredygtig udvikling. Det bidrager med pålidelige, relevante, aktuelle og målrettede miljøoplysninger. EEA koordinerer og gør brug af en lang række data og oplysninger fra Det Europæiske Miljøoplysnings- og Miljøovervågningsnet (EIONET), et europæisk netværk af nationale institutioner, der beskæftiger sig med miljøoplysninger i de 18 EEA-medlemslande, samt lignende institutioner i Central- og Østeuropa.

Der er stor efterspørgsel efter afstemte data i et format, der kan anvendes af de politiske beslutningstagere. Som følge af forpligtelsen til at integrere miljømæssige hensyn på alle andre politiske områder inden for Den Europæiske Union, foruden udvidelsen mod Øst, er behovet for pålidelig og relevant miljøinformation steget væsentligt og forventes at stige yderligere på grund af det stigende behov.

Denne form for objektive, pålidelige og sammenlignelige oplysninger er nødvendige for beslutningstagerne på europæisk og nationalt plan ved udarbejdelsen, gennemførelsen og videreudviklingen af miljøpolitikken. Der skabes nye politiske områder og behov hvert år, og agenturet må udvide sin kapacitet til bristepunktet for at skaffe

information til brugerne i første led. Desuden har flere andre berørte parter og organisationer brug for disse oplysninger. Behovet for formidling af relevante oplysninger til private organer og personer vil også stige, især fordi konceptet for en bæredygtig udvikling har vundet indpas og der sker et skift fra lovbestemt end-of-pipe kontrol af forurening fra punktkilder til en reduktion i energi- og materialeforbruget ved hjælp af forebyggende foranstaltninger som f.eks. renere produktion og forbrug.

Agenturet er clearingkontor for oplysninger leveret af og for EIONET, der omfatter flere hundrede bidragende organisationer. Netværket er et eksempel på, at europæiske lande er i stand til at samarbejde på effektiv og gensidig fordelagtig vis. Der sker ikke blot en udveksling og forbedring af oplysningerne gennem en fælles indsats, men fælles problemer behandles ligeledes ved fremskaffelse af de nødvendige oplysninger samtidig med, at der udveksles fælles løsninger.

Opbygningen af kapacitet var en af de vigtigste prioriteter under det første flerårige arbejdsprogram og vil fortsat være en udfordring for agenturet i de kommende år. Ved overgangen til det nye årtusinde fastsætter agenturet prioriteterne for dets andet flerårige arbejdsprogram, skitseret i dette dokument.

EEA's bidrag

Inden EU iværksatte sin koordineringsindsats på området, koncentrerede medlemsstaterne sig hovedsageligt om at opbygge deres egne, individuelle miljødata- og informationssystemer i Europa. Definitioner, indikatorer og statistiske metoder samt de vigtige resulterende data og evalueringer varierede. Det Europæiske Miljøagentur blev oprettet i 1993 i København med henblik på at samle, konsolidere og tilpasse en lang række allerede eksisterende relevante data og oplysninger fra nationale miljøorganisationer og -agenter.

Det var langt fra nogen let opgave. Agenturet startede med at indsamle og sortere eksisterende oplysninger og skabte et billede af, hvad man vidste og ikke vidste om Europas miljø. Samtidig var der en kraftig efterspørgsel efter afstemte data, leveret i et format, som kunne benyttes direkte af de politiske beslutningstagere.

De politiske beslutningstagere har brug for et solidt fundament af fakta og analyser, hvorpå normer og benchmarkindeks for bevarelse og genopbygning af miljøkvaliteten kan baseres. For at kunne forbedre den eksisterende lovgivning har de politiske beslutningstagere brug for

agenturets alarmsystem for truende miljøproblemer og dets system til evaluering af de eksisterende miljøforskrifter og -instrumenters effektivitet. Inden der træffes beslutning om omfanget af den finansielle bistand til de østeuropæiske nabolande, skal beslutningstagerne både kende til miljøressourcernes tilstand i disse lande og til oplysningerne om miljøet.

På topmødet i Luxembourg i december 1997 og senere på mødet i Cardiff i juni 1998 forpligtede Det Europæiske Råd EU til at udvikle og gennemføre en rapportering af udviklingen i specifikke indikatorer for en bæredygtig udvikling. Dette er også forbundet med EU's målsætning: at integrere miljøhensyn på alle andre politiske områder i Den Europæiske Union. Dette arbejde kræver navnlig en uafhængig vurdering af de videnskabelige uvisheder forbundet med en ny disciplin i hurtig udvikling. Desuden er det forbundet med agenturets arbejde, som omfatter evalueringer af projekter og politikkers indvirkninger på miljøet. Samtidig er EU gået i gang med forberedelserne til udvidelsen mod Øst, og forbindelse med disse aktiviteter er efterspørgslen efter pålidelige og relevante miljøoplysninger vokset.

Adgang til oplysninger

Den aktuelle udvikling på miljøområdet går i retning af større og mere åben rapportering. Dette gælder både for lande og for enkeltfirmaer. Formidlingen og udvekslingen af oplysninger, som fremmes af agenturet, giver alle berørte parter – EU-organer, nationale ministerier, organisationer og personer – fælles adgang til de samme oplysninger på EU-plan. Åben adgang til miljøoplysninger sætter borgerne i stand til at danne sig en mening og træffe hensigtsmæssige foranstaltninger. Derfor fremmer agenturets offentlige adgang til dets produkter og tjenesteydelser også målsætningen: at inddrage offentligheden.

Samarbejde

Det geografiske område for agenturets arbejde dækker allerede, bortset fra de 18 medlemslande, Phare-landene og Tacis-landene (herunder Den Russiske Føderation) og landene, der grænser op til Middelhavet, Østersøen og de arktiske have. Det forventes, at flere Phare-lande vil blive medlemmer af agenturet i løbet af planlægningsperioden 1999-2003, mens forbindelserne med Tacis-landene forventes styrket. En fuldstændig paneuropæisk rapportering vil imidlertid kræve flere ressourcer til finansiering og ansættelse af personale.

Det er ligeledes nødvendigt at styrke samarbejdet med EU's Generaldirektoratet for Miljø, med henblik på at støtte udviklingen af Unionens miljøpolitik, og Generaldirektoratet for Forskning vedrørende det femte forskningsramme-program samt med generaldirektorater,

der er ansvarlige for integrationen af miljøaspekter i sektorpolitikker, f.eks. transport, energi og landbrug. Samarbejdet med EU's Fælles Forskningscenter og Eurostat forventes også at vokse.

Herudover bliver der behov for øget samarbejde med andre parter som f.eks. FN's Miljøprogram, Verdenssundhedsorganisationen, Den Økonomiske Kommission for Europa (UNECE) og OECD. Agenturets samarbejde med disse internationale organisationer sikrer en koordinering af oplysningerne og nedsætter risikoen for overlapninger. Agenturet samarbejder også med en række andre organisationer, fra universiteter til finansielle institutioner.

Fremtidige udfordringer

I det nye flerårige arbejdsprogram har agenturet formuleret sin opgave for de næste fem år således: »EEA vil støtte en bæredygtig udvikling og bidrage til opnåelse af væsentlige og målelige forbedringer i Europas miljø ved at forsyne beslutningstagerne og borgerne med aktuelle, målrettede, relevante og pålidelige oplysninger.«

Med henblik på at målrette sit arbejde over den næste planlægningsperiode har agenturet peget på syv specifikke udfordringer, som dækker dets forskellige ansvarsområder. Udfordringerne vil bidrage til at fastsætte prioriteter og opretholde ressourcebalancen. Kort sagt: de fire første udfordringer skal tages op for at gøre agenturet i stand til at modtage de sidste tre.

1. Netværkssamarbejde. Udvikle og vedligeholde EIONET
2. Opbygge Referencecentret for miljøoplysninger
3. Udvikle overvågnings- til-rapporteringsprocessen
4. Identificere nye miljøspørgsmål

5. Støtte udformningen af miljøpolitikker ved hjælp af oplysninger, som kan anvendes direkte af de politiske beslutningstagere
6. Støtte gennemførelsen og evalueringen af miljøpolitikker
7. Støtte miljøafsnittet i forbindelse med EU's udvidelsesproces

EEA's resultater

Agenturets bestræbelser gør sig gældende i form af en lang række produkter og ydelser.

- Miljøvurderingsrapporter, som dækker alle miljøets drivende kræfter, belastninger, tilstand, indvirkninger og reaktioner;
- Vurderingsrapporter vedrørende prioriterede problemer, sektorer og emner;
- Temarapporter – overvågning af luft, vand, jord og andre temaområder;
- Tekniske rapporter, specialistorienterede retningslinjer og håndbøger;
- Referencecentret, der giver adgang til EEA's databaser og andre informationskilder;
- Servicering af og rapportering til politiske beslutningstagere.

Femårsrapporten »Europas Miljø« er formodentlig agenturets mest udbredte publikation. Fra 1999 suppleres den af de årlige rapporter »Europæiske Miljøsignaler«, baseret på nøgleindikatorer på miljøområdet. Begge rapporter indeholder nøgleoplysninger og en samlet vurdering af drivende kræfter, belastninger, tilstand, påvirkninger og samfundsmæssige reaktioner på forskellige miljøspørgsmål. De giver således et bredt overblik over den nuværende situation og viser de kommende miljøtendenser. Rapporternes oplysninger og konklusioner suppleres af grafer, kort og statistikker, som både er tilgængelige for eksperter og ikke-eksperter.

Programområder

Som beskrevet i det flerårige arbejdsprogram er agenturets arbejde i praksis fordelt på fem programområder:

1. **Temadatabaser og -rapportering** – til forbedring af overvågning og miljørapportering.
2. **Integreret vurdering** – bidrager med dybtgående analyser af særlige miljøproblemer, geografiske områder, økonomiske sektorer eller reaktioner på problemerne.
3. **Periodisk rapportering** – dækker udviklingen i ovennævnte miljøvurderingsrapporter.

4. **Støtte til rapporteringssystemet** – herunder udvikling af metoder og dataværktøjer til EEA og EIONET og udvikling af Referencecentret.
5. **Service- og netværksinfrastruktur** – sørger for den nødvendige IT-support samt udgivelse, formidling og oplysning.

Hver operationel gruppe arbejder på alle områder med en række projekter, som er defineret i arbejdsprogrammerne. Rapporteringsprocessen kræver bidrag fra alle programområder henad vejen. I nedenstående oversigt angives overskrifterne for hvert projekt under de fem programområder.

Oversigt over programområder, projektgrupper og projekter

1. TEMADATABASER OG -RAPPORTERING	3. PERIODISK RAPPORTERING
<ul style="list-style-type: none"> 1.1 Socioøkonomiske data <ul style="list-style-type: none"> 1.1.1 Datasamarbejde med Eurostat 1.1.2 Samarbejde med andre organer 1.2 Miljøpåvirkninger <ul style="list-style-type: none"> 1.2.1 Emission til luften 1.2.2 Affald 1.2.3 Kemikalier 1.2.4 Udledning til vand 1.2.5 Udledning til land og jordbund 1.3 Tilstand og kvalitet <ul style="list-style-type: none"> 1.3.1 Luftkvalitet 1.3.2 Vandkvalitet og -ressourcer 1.3.3 Floraens, faunaens og levestedernes tilstand 1.3.4 Jordbundens tilstand 1.3.5 Landdækning 1.3.6 Kyst- og havmiljø 1.3.7 Støj 	<ul style="list-style-type: none"> 3.1 Femårsrapporten <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1 EU98 SoER 3.1.2 Miljøsituation i Europa og fremtidsudsigter 3.2 Regelmæssig indikatorbaseret rapport <ul style="list-style-type: none"> 3.2.1 Europæiske Miljøsignaler
2. INTEGRERET VURDERING	4. STØTTE TIL RAPPORTERINGSSYSTEMET
<ul style="list-style-type: none"> 2.1 Miljøspørgsmål <ul style="list-style-type: none"> 2.1.1 Luftkvalitet og ozon 2.1.2 Klimaændringer 2.1.3 Vandbelastning 2.1.4 Eutrofiering 2.1.5 Forsuring 2.1.6 Ændringer i biodiversitet 2.1.7 Eksposering for kemikalier 2.1.8 Sundhed 2.1.9 Forringelse af jord og jordbund 2.1.10 Affaldshåndtering 2.2 Regionale vurderinger <ul style="list-style-type: none"> 2.2.1 Middelhavsområdet 2.2.2 Integreret forvaltning af kystområder (ICZM) 2.2.3 Transport- TEN HAV 2.2.4 Landskab 2.2.5 Bymiljø 2.3 Sektorer og instrumenter <ul style="list-style-type: none"> 2.3.1 Transport 2.3.2 Landbrug 2.3.3 Energi 2.3.4 Turisme 2.3.5 Industri 2.3.6 Husholdninger 2.3.7 Instrumenter 2.4 Formidling af forskning og nyopdukkende spørgsmål <ul style="list-style-type: none"> 2.4.1 Forskning og miljøoplysninger 2.4.2 Nyopdukkende miljøspørgsmål 	<ul style="list-style-type: none"> 4.1 Scenarier, Metoder, Retningslinjer <ul style="list-style-type: none"> 4.1.1 Integreret miljøvurdering 4.1.2 Scenarier og prognoser 4.1.3 Retningslinjer for miljørapportering 4.1.4 Støtte til opfyldelse af rapporteringskrav (EU-lovgivning og multilaterale aftaler) 4.2 Data- og Informationsadministration <ul style="list-style-type: none"> 4.2.1 EIONET-datastrømme 4.2.2 EEA GIS-støtte 4.2.3 Administration af datalager 4.3 Offentlig adgang til miljøoplysninger - Referencecenter <ul style="list-style-type: none"> 4.3.1 Oversigt over EEA/EIONET's informationsressourcer 4.3.2 EEA's website - gateway'en til Referencecentret 4.3.3 Adgang til datalager og temadatabaser 4.3.4 Gateway til andre dataudbydere - GELOS, Envirowindows 4.4 Institutionelt netværksarbejde mv. <ul style="list-style-type: none"> 4.4.1 EIONET og samarbejde med tredjelande (ETC'er, nationale knudepunkter, NRC'er) 4.4.2 Europa-Kommissionen (GD XI, andre GD'er, FFC, Eurostat) 4.4.3 Rådet, Parlamentet, ØSU, Regionsudvalget 4.4.4 Internationale organer 4.4.5 NGO'er (forretning og ØKO)
	5. SERVICE- OG NETVÆRKSINFRASTRUKTUR
	<ul style="list-style-type: none"> 5.1 Informations- og netværksteknologi <ul style="list-style-type: none"> 5.1.1 IT-kapacitet 5.1.2 Telematikkapacitet 5.1.3 Udvikling af IT-applikationer 5.2 Informationscentre og -service <ul style="list-style-type: none"> 5.2.1 Udgifter 5.2.2 Distribution og markedsføring 5.2.3 Formidling af miljøinformation 5.2.4 Bibliotek og informationservice

Budgetmæssige aspekter

Størsteparten af EEA's arbejde strækker sig over en flerårig periode, idet projekter indledes, udvikles og gennemføres over en årrække. Agenturet følger et flerårigt arbejdsprogram og har derfor et flerårigt budgetoverslag til skitsering af arbejdets udvikling på lang sigt.

EEA's budget og personale var beskedent i starten. Det forventedes, at opgaverne og budgettet ville vokse gradvist over en årrække med henblik på at opfylde mandatet og nøglekundernes behov. Virkningen af begrænsningen i budgettet blev først iøjnefaldende i 1998, da begrænsningen i budgettet medførte tidlige afslutninger på flere projekter. Det betød reelt, at der på det årlige budget for 1998 på 16,8 mio. EUR var opført færre bevillinger til eksterne aktiviteter end på budgettet for 1997. Det årlige budget for 1999 er på 18,1 mio. EUR med 68 ansatte i EEA's hovedkvarter i København. På baggrund af en grundig analyse af erfaringerne fra de første år kan der foretages et skøn over de ressourcer, der kræves for at kunne gennemføre EEA's mandat fuldt ud i overensstemmelse med Rådets forordning nr. 1210/90.

Det flerårige arbejdsprogram indeholder et mindstescenarie for agenturets

udvikling, således at det kan opfylde arbejdskravene i overensstemmelse med forordningen om agenturets oprettelse. Dette scenario er baseret på et årligt budget på 18-20 mio. EUR for de næste tre år med en stigning i de efterfølgende år til 23 mio. EUR. Dette vil gøre det muligt at videreføre en række udvalgte projekter, defineret som de vigtigste prioriteter i de første årlige arbejdsprogrammer, men vil kun give mulighed for en beskedent udvikling af andre vigtige områder.

Det flerårige arbejdsprogram er dog fleksibelt, således at projekter kan få en højere prioritering, hvis der skulle blive stillet flere midler til rådighed. Denne fleksibilitet vil give sig udslag i direkte forhandlinger med nøglekunder om, hvorledes agenturet kan finansiere og påtage sig yderligere aktiviteter.

Et aktivitetsniveau og ansatte, som er i stand til at opfylde de voksende krav og dække et bredere arbejdspektrum, vil få budgetmæssige konsekvenser. Med andre ord: for at kunne takle spørgsmål som f.eks. støtte til EU's udvidelsesproces, paneuropæisk rapportering og integrering af miljøhensyn på andre politiske områder har agenturet behov for yderligere ressourcer.